

Судова експертиза як елемент *Smart Governance*

Інесса Овсянникова

доктор філософії, провідний науковий співробітник сектору економічних досліджень лабораторії економічних, товарознавчих досліджень та досліджень об'єктів інтелектуальної власності, Національний науковий центр «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України, м. Харків, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3351-7781>, e-mail: inessa_ovs@ukr.net.

Ірина Шевченко

старший науковий співробітник сектору економічних досліджень лабораторії економічних, товарознавчих досліджень та досліджень об'єктів інтелектуальної власності, Національний науковий центр «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України, м. Харків, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-7081-0623>, e-mail: shevchenko_iv@ukr.net

Судова експертиза є важливим компонентом Smart Governance. Інтеграція цифрових технологій сприяє прозорості, швидкості та ефективності судочинства. Автоматизація процесів підвищує об'єктивність експертних висновків, сприяючи верховенству права.

Ключові слова: *Smart Governance; управління; судова експертиза; цифровізація.*

Forensic Examination as an Element of Smart Governance

Inessa Ovsianykova, Shevchenko Iryna

Forensic examination is an important component of Smart Governance. The integration of digital technologies contributes to the transparency, speed and efficiency of legal proceedings. Automation of processes increases the objectivity of expert opinions, contributing to the primacy of law.

Keywords: *Smart Governance; management; forensic examination; digitalization.*

На фоні економічних і технологічних змін, викликаних глобалізацією та процесом інтеграції, міста в Європі стикаються з проблемою одночасного поєднання конкурентоспроможності та сталого розвитку. Зростання міського населення та його потреб у комфортних умовах проживання, доступній мобільності, екологічності тощо поставило перед містами завдання створити розумну політику для розв'язання цих проблем.

Як зазначають *Hans J. Scholl* та *Margit C. Scholl*, «розумна політика стосується всіх сфер і формує як за-

гальні моделі розумного управління, так і інституційні та адміністративні налаштування та законодавчі акти розумного та відкритого уряду, заснованого на розумній моделі управління» [1, с. 168].

Аналіз наукової літератури дає змогу дійти висновку, що термін «розумне місто» застосовують не для цілісного опису міста з певними атрибутами, а для різних його аспектів. Можна стверджувати, що для досягнення загальної мети — «Збереження та розвитку суспільного добробуту та життєздатності у XXI столітті» — «ро-

зумне місто» — це місто, яке має добре працювати за 6 характеристиками:

1. Розумна економіка *Smart Economy* (інноваційний дух; підприємництво; економічний імідж і товарні знаки; продуктивність; гнучкість ринку праці; міжнародна впровадженість);
2. Розумна мобільність *Smart Mobility* (місцева доступність; (міжнародна) національна доступність; наявність IT-інфраструктури; стійкість транспортної системи);
3. Розумне середовище *Smart Environment* (екологічні умови; якість повітря (без забруднення); екологічна свідомість; сталі управління ресурсами);
4. Розумні люди *Smart People* (рівень кваліфікації; навчання впродовж життя; етнічна множинність);
5. Розумне життя *Smart Living* (культурні заклади; стан здоров'я; індивідуальна охорона; якість житла; навчальні приміщення; туристична привабливість; економічний добробут);
6. Розумне управління *Smart Governance* (участь у громадському житті; державні та соціальні послуги; прозоре управління) [2; 3].

Поділяємо думку А. Андрієнка, який розглядає «розумне місто» як управлінську категорією та зазначає, що «*розумне місто*» — це місто, яке ефективно використовує всю доступну інформацію для кращого розуміння й контролю своїх функцій

та оптимального використання наявних ресурсів, у тому числі мешканців» [4, с. 13].

Уважаємо, що ключовим компонентом в системі «розумне місто» є саме «розумне управління» (*Smart Governance*), яке стосується участі в процесі прийняття рішень, наданні державних і соціальних послуг, прозорого управління, а також політичних стратегій і перспектив [5, с. 12]. Як модель ефективного управління *Smart Governance* спрямована на прозорість, відкритість і цифровізацію всіх процесів, включно із судовою експертизою, яка є частиною більш широкої системи експертного забезпечення правосуддя. Як зазначають О. Александренко та В. Женунтій, «сучасні цифрові та інноваційні технології, їх впровадження і використання стосуються галузі судово-експертної діяльності як додатковий інструментарій і розширення можливостей досліджень різноманітних об'єктів і речових доказів з метою отримання доказової інформації в інтересах розслідування» [6, с. 11].

Стратегія розвитку судової експертизи як частини системи *Smart Governance* з позицій технологічного підходу, має містити:

- цифровізацію експертної діяльності — впровадження штучного інтелекту (далі — ШІ), машинного навчання та блокчейн-технологій для забезпечення точності та достовірності експертних висновків;
- розвиток електронних реєстрів судових експертиз — створення єдиної бази даних експертних

висновків для доступу суддів та адвокатів у режимі реального часу;

- автоматизацію рутинних процесів — застосування програмних комплексів для оброблення доказів (наприклад, аналізу цифрових відбитків, відеозаписів та голосових повідомлень);
- міжвідомчу інтеграцію — забезпечення обміну інформацією між судово-експертними установами, правоохоронними органами та органами державного управління;
- освітньо-кваліфікаційну складову, яка базується на підвищенні кваліфікації судових експертів шляхом їх навчання та перекваліфікації у сфері цифрових технологій з метою застосування новітніх цифрових технологій у судовій експертизі.

З огляду на зазначене, ключову увагу слід приділити розв'язанню таких завдань:

1) удосконалення нормативно-правової бази, зокрема:

- адаптація законодавства для визнання цифрових доказів і ШІ-аналізу в експертній та судовій практиці;
- розроблення стандартів цифрової судової експертизи;

2) упровадження цифрових платформ експертного аналізу, під чим мається на увазі:

- автоматизація процесів оцінювання доказів за допомогою *big data* та блокчейн-технологій;
- роботизація деяких процесів (*RPA*);

3) інтеграція судової експертизи з електронним урядуванням:

- спрощення доступу до експертних висновків для всіх учасників судового процесу (з дотриманням вимог конфіденційності);
- застосування біометричних даних, цифрових підписів та зашифрованих баз даних для гарантування безпеки інформації тощо.

Отже, зміни, що відбуваються в сучасному суспільстві, потребують нових підходів до державного управління, включно зі сферою судочинства. Судова експертиза є важливим елементом *Smart Governance*, що сприяє зміцненню верховенства права та створенню ефективного, відкритого і справедливого правосуддя. Вона є механізмом, який забезпечує об'єктивність, прозорість та ефективність правосуддя. Інтеграція цифрових технологій у судово-експертну діяльність дасть змогу не лише прискорити проведення експертиз, а й значно підвищити довіру суспільства до судової системи. Отже, поєднання інноваційних технологій із традиційною судовою експертизою є необхідною умовою розвитку правової системи у XXI столітті. Водночас не варто зосереджувати увагу лише на технічному боці даного питання. Особливої уваги заслуговує й соціально-гуманітарний підхід до розумного управління, орієнтований переважно на розуміння *Smart Governance* як складної сукупності тенденцій для розвитку політики, управління, демократії організаційних форм, різних громадських інститутів і суспільства загалом.

Перелік джерел посилання

1. Scholl H. J., Scholl M. C. Smart Governance: A Roadmap for Research and Practice. *iConference 2014 Proceedings*. 2014. Рр. 163—176. DOI: 10.9776/14060 (дата звернення: 02.04.2025).
2. Europeansmartcities 3.0 (2014). Why smart cities? URL: <https://www.smart-cities.eu/?cid=01&ver=3> (дата звернення: 02.04.2025).
3. European Smart Cities (version 4.0 (2015)). URL: <https://www.smart-cities.eu/?cid=2&ver=4> (дата звернення: 02.04.2025).
4. Андрієнко А. О. Упровадження концепції «Smart City» в управління великими містами України : монографія. Вінниця, 2023. 196 с.
5. Giffinger R. et al. Ranking of European Medium-sized Cities. Final Report. Ed. by the Centre of Regional Science, Vienna UT, October 2007. 26 p. URL: https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fwww.smart-cities.eu%2Fdownload%2Fsmart_cities_final_report.pdf&psig=AOvVaw07EGAh8rQCeH8ZH81MYyp&ust=1743601506155000&source=images&cd=vfe&opi=89978449&ved=0CAYQrpoMahcKEwjw8Oz2-7aMAxUAAAAAHQA-AAAAQBA (дата звернення: 02.04.2025).
6. Александренко О. В., Женунтій В. І. Інновації та цифрові технології в криміналістиці та судовій експертизі: сучасні можливості та проблеми застосування. *Інноваційні методи та цифрові технології в криміналістиці, судовій експертизі та юридичній практиці* : мат-ли міжнар. кругл. столу (Харків, 12.12.2019). Харків, 2019. С. 10—14. URL: https://ivpz.kh.ua/wp-content/uploads/2020/01/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD-%D0%9A%D1%80%D1%83%D0%B3%D0%BB%D0%B8%D0%B9-%D1%81%D1%82%D1%96%D0%BB_%D0%86%D0%BD%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D1%96-%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8_2019-%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf (дата звернення: 02.04.2025).